

Metodika přípravy programů: zkušenostní učení

Jan Činčera, Katedra environmentálních studií,

Masarykova univerzita

2022

Cíle lekce

Po ukončení lekce studenti:

- Vyhodnotí, jakým způsobem se v konkrétních programech daří facilitovat proces učení ze zkušenosti a navrhnou případné změny;
- Identifikují skryté předpoklady zkušenostního učení v konkrétních programech a to, jak se odrážejí v použitých metodických postupech.

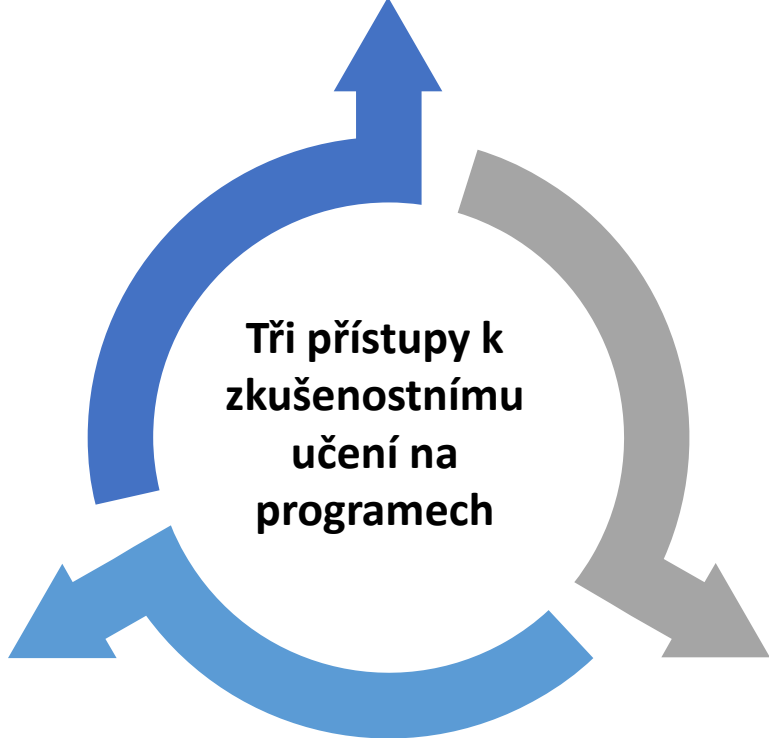
Vstupní otázky

- Co pro vás znamená, „učit se ze zkušenosti“? Kdy a co jste se naposledy něco naučili na základě vlastní zkušenosti?
- Jednou z nejdůležitějších vlastností, kterou učitelé oceňují na pobytových programech environmentální výchovy je to, že podporují zkušenostní učení. Jakým způsobem probíhá učení ze zkušenosti na programu environmentální výchovy, který znáte?

Učení ze zkušenosti

Předem připravené výukové
aktivity

Reflexe součást učení

**Tři přístupy k
zkušenostnímu
učení na
programech**

Transformativní zkušenost

Předem připravený sled zážitků

Význam silných, formativních
zážitků

Reflexe zaměřená na pocity

Autentická zkušenost

Přirozeně přicházející zážitky

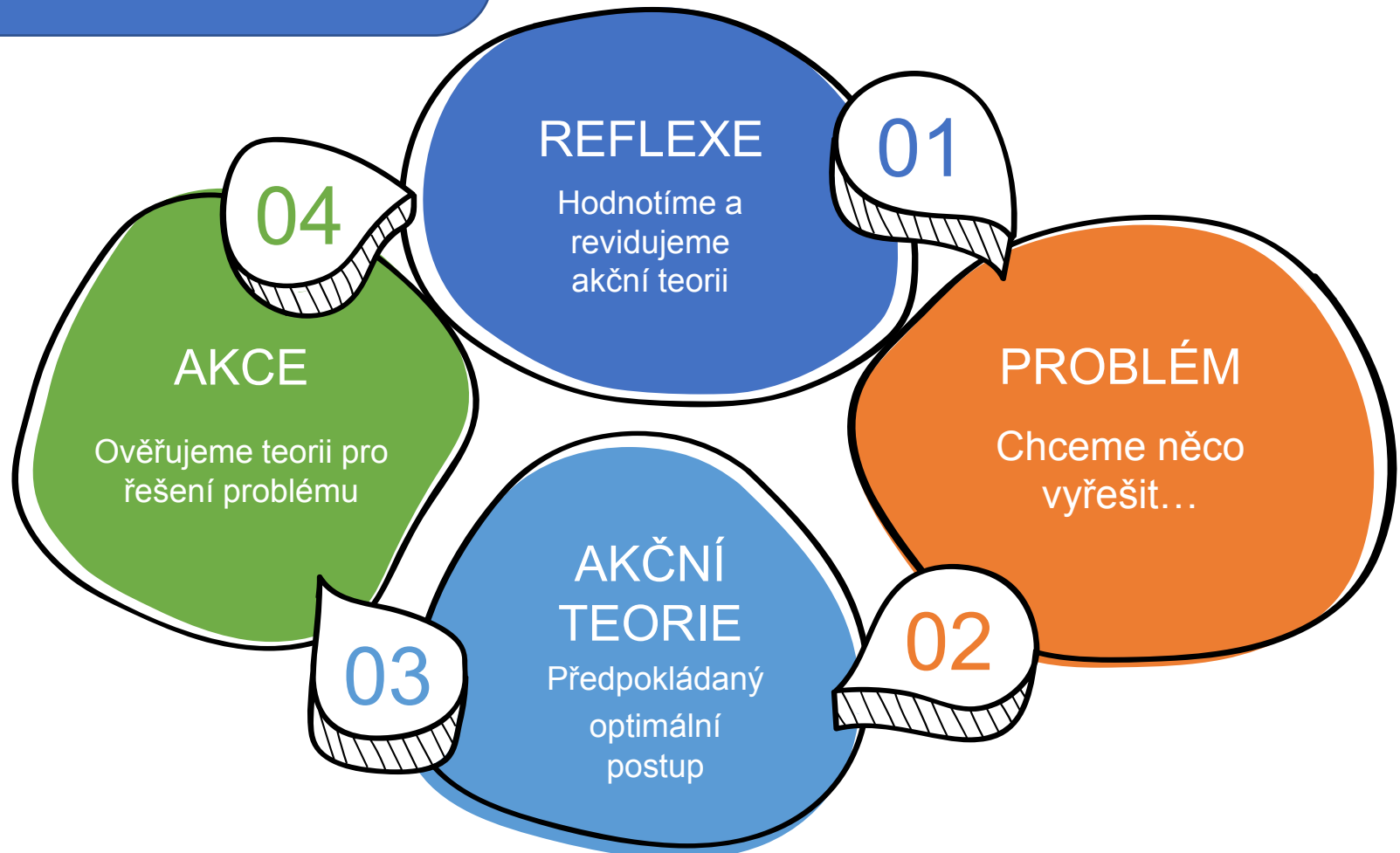
Malý důraz na reflexi

„Cílem zkušenostního učení je využití vlastních zkušeností a prožitků k vytváření a průběžné modifikaci **akčních teorií** s cílem zvyšování vlastní efektivity.“ (Johnson & Johnson)

David W.
Johnson

Foto: Wikipedia

Kurt Lewin
Foto: Wikipedia

Zkušenost a abstraktní učení se vzájemně doplňují

Ke změně akčních teorií, postojů... je třeba **víc, než jen** dodat **informace**.
K vytvoření platné znalosti **nestačí jen** vlastní **zkušenost**.

Učení ve skupině je účinnější

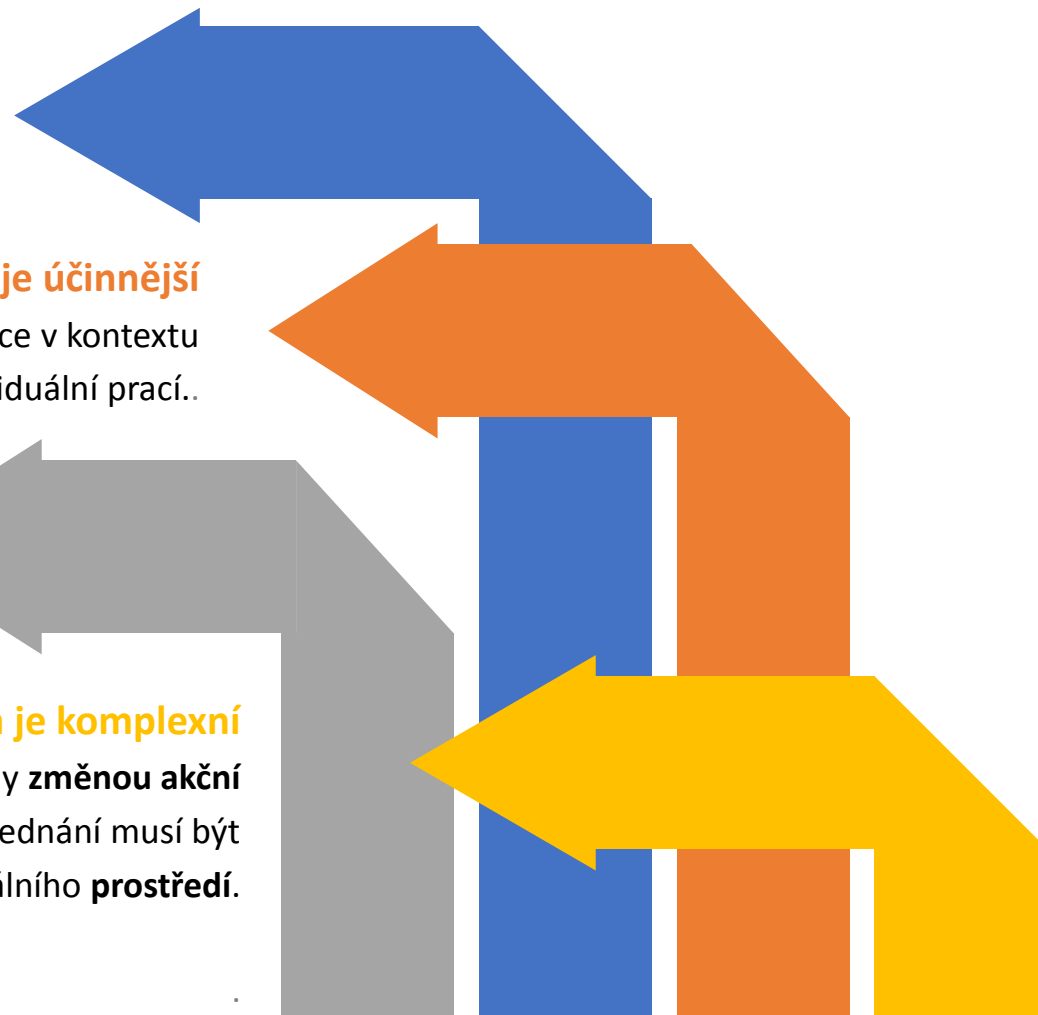
Je snazší změnit akční teorie, postoje a jednání jednotlivce v kontextu **skupiny**, než individuální práci..

Aktivní učení je efektivnější, než pasivní

Lidé věří víc tomu, co **sami** objevili, než znalosti prezentované někým jiným.

Trvalá změna je komplexní

Změny v jednání jsou jen dočasné, pokud nejsou podloženy **změnou akční teorie** a postojů. Před změnami akčních teorií, postojů a jednání musí být **změněno vnímání sebe** samého a svého sociálního **prostředí**.

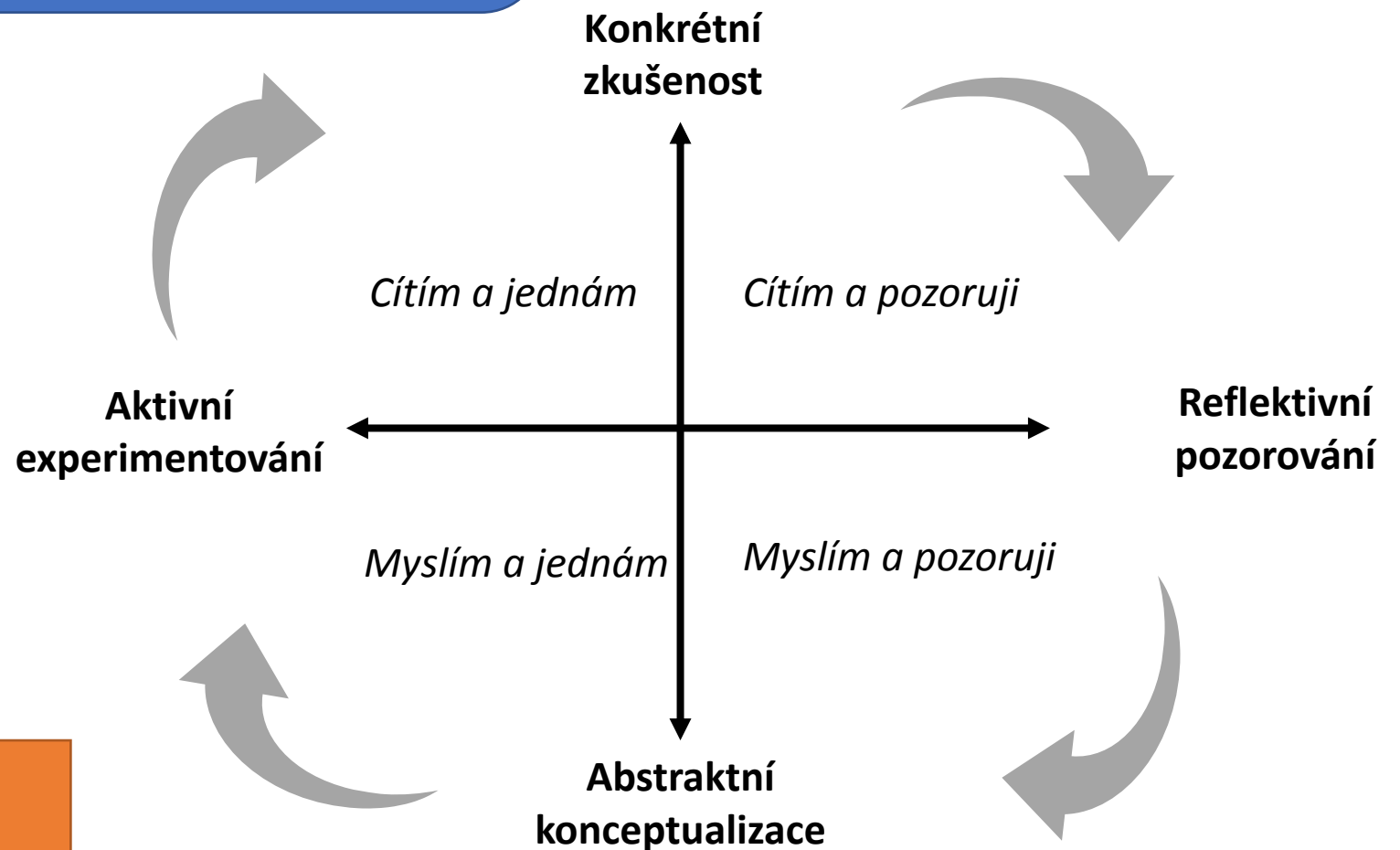
Zkušenostní učení je nekončící **proces**...zakotvený ve **zkušenosti** ...výsledek **konfliktu** mezi opačnými mody adaptace na světě (zkušenost x koncept, pozorování x akce)

David Kolb

Foto:

learningfromexperience.com

Kolbův cyklus: teoretický model zkušenostního učení

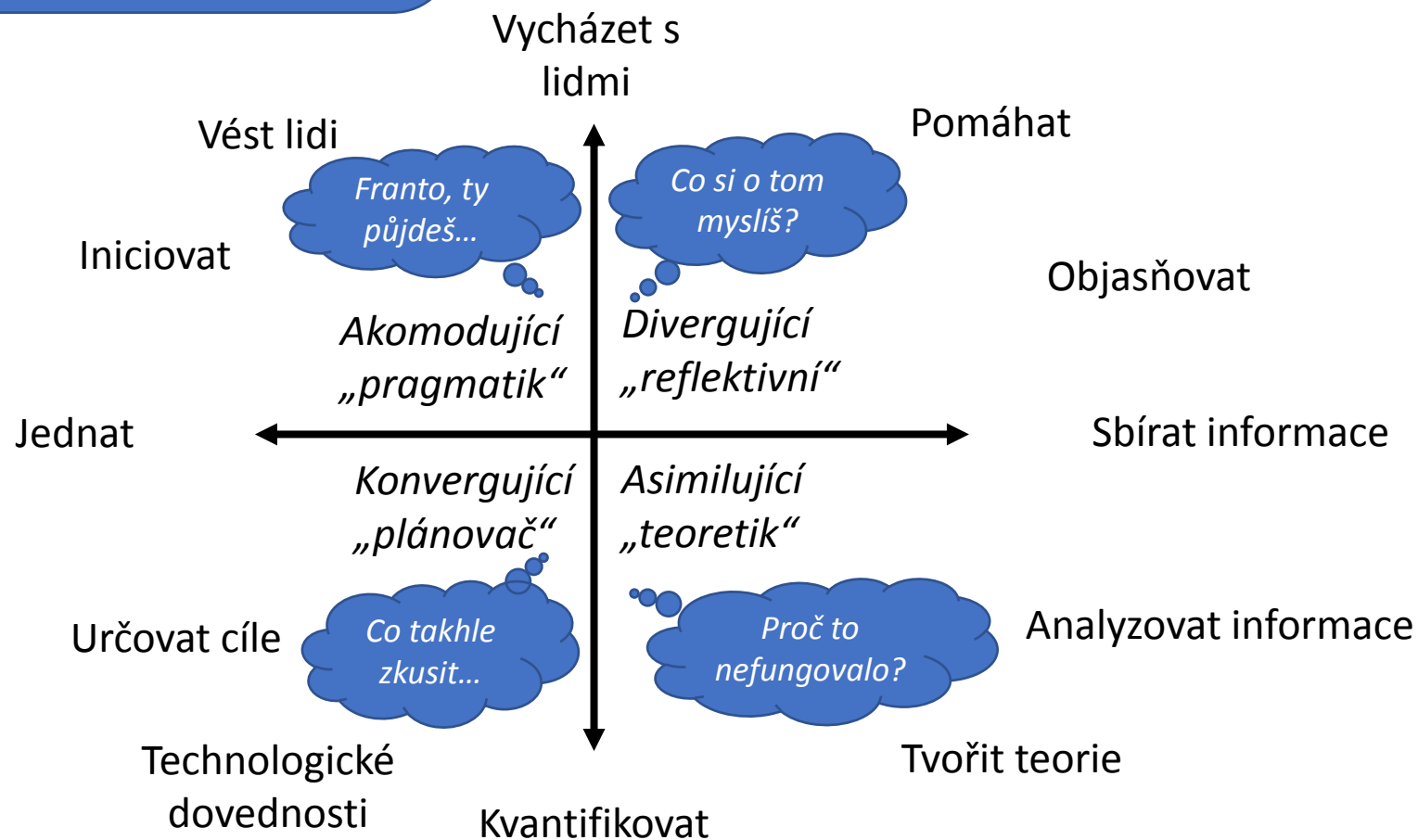
Zkušenostní učení předpokládá osvojení souvisejících dovedností. Míra jejich zvládnutí může vést k preferenci učení v určitém kvadrantu. Facilitace učení pouze v některém z kvadrantů může vyhovovat jen části studentů.

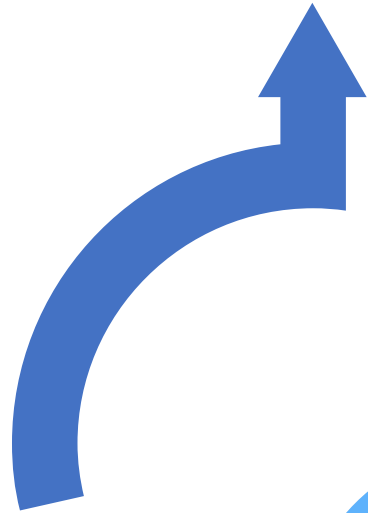
David Kolb

Foto:

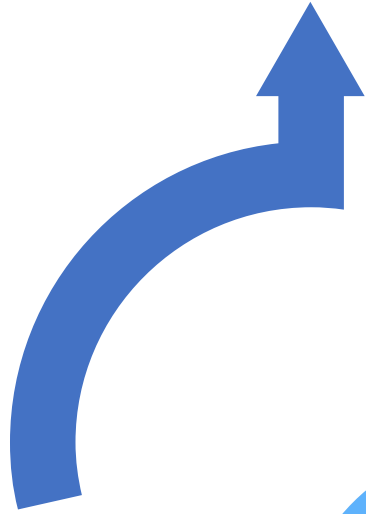
learningfromexperience.com

Učení ze zkušenosti

Učení ze zkušenosti

„Nechte hory mluvit samy za sebe.“ (R. Ballie, Outward Bound)

K formativním zkušenostem dochází přirozeně

Situace s potenciálem učení, ne předem připravené aktivity.

Autentická zkušenost

Příroda učí sama

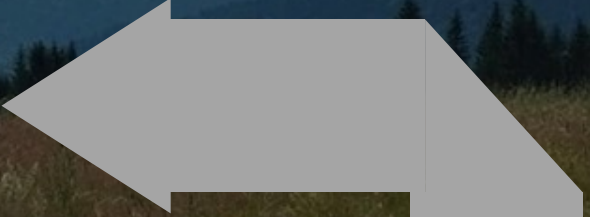

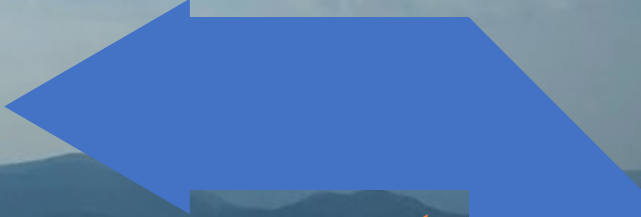
Pobyt v přírodě má sám o sobě formativní účinek.

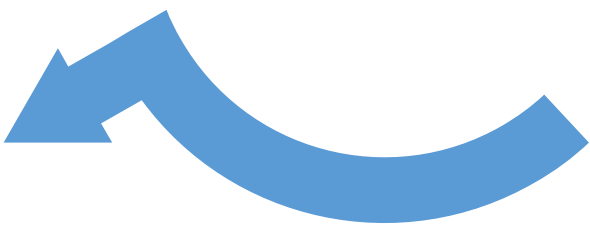
Reflexe jen, když jsou potřeba

Osobní prožívání situace je cennější, než řízená diskuse.

Klíčová role lektora

Lektor by měl být modelový vzor ve vztahu k přírodě, učení příkladem a nápodobou.

Transformativní zkušenost

Prázdninová škola Lipnice: metodika dramaturgie, používaná především pro pobytové programy v přírodě.

Foto: Archiv JČ

Silnými zážitky k osobnostní proměně

Cílené a naplánované aktivity se silnými emocionálním potenciálem („emoční vrcholy“)

Klíčová role autorů programu a „instructorů“

Aktivity předem připravené, účastníci procházejí programem.

Téma, vlna, zásady

Komunikuje společné téma (sdělení), promyšleně střídá různé typy aktivit s cílem maximalizace efektu

Reflexe ano, ale ne na úkor zážitku

Reflexe zaměřená spíše na emoce a prožívání, zařazovány především po klíčových aktivitách.

V českém kontextu klíčový vliv metody „dramaturgie“.

Otázky k zamyšlení

- Které ze tří uvedených pojetí je Vám nejbližší? V čem vidíte jeho přednosti i potenciální slabiny?
- Po noční hře se lektorka zeptá dětí, které z nich měly v noci strach. Pak jim vysvětlí, že mít strach je normální a ona sama ho má občas v noci taky. Pak ukončí reflexi. Navrhněte, jak by rozbor noční zkušenosti mohl probíhat podle metodiky dobrodružné vlny.

Doporučená literatura

- Činčera, J., Johnson, B., Kroufek, R., Kolenatý, M., Šimonová, P. & Zálešák, J. (2021). *Real World Learning in Outdoor Environmental Education Programs. The Practice from the Perspective of Educational Research*. Brno: Masarykova univerzita.
<https://munispace.muni.cz/library/catalog/book/1978>
- Franc, D., Zounková, D., Martin, A. (2007). *Učení zážitkem a hrou. Praktická příručka instruktora*. Brno: Computer Press.
- Johnson, D. W., Johnson, F. P. (2006). *Joining Together. Group Theory and Group Skills*. Boston: Pearson.
- Kolb, D. (1984). *Experiential Learning. Experience as The Source of Learning and Development*. Prentice Hall, 1984.